

Polítiques culturals locals i actors implicats: reptes i obstacles

Published by [Laura Basagaña i Villa](#) [1] on 10/12/2014 - 01:13 | Last modification: 13/03/2026 - 15:10

Polítiques culturals locals i actors implicats: reptes i obstacles

Laura Basagaña. Barcelona.

/ 10.12.2014

Com s'haurien de transformar les polítiques culturals locals per evitar llasts, afavorir l'accés a la cultura i no caure en la simplificació excessiva? De quina manera caldria que es relacionessin els actors implicats? Avui, 10 de desembre, els espais del CERC acolliran un debat que aprofundirà en aquests temes i implicarà a un centenar de professionals de la cultura, coordinats pels experts Marta Ardiaca, Nicolás Barbieri, Ruben Martínez i Carme Rodríguez. El debat online ja fa mesos que s'ha iniciat sota tres eixos temàtics: interdependència i autonomia política (primer grup de treball), planificació estratègica (segon grup de treball) i la gestió públic-comuna (tercer grup de treball).

Xavier Urbano exposa en el debat previ online del bloc Interdependència i autonomia política: "Per avaluar com es donen els moments de corresponsabilitat al voltant d'un projecte, cal entendre com s'hi ha arribat. Els pactes o acords entre l'administració i un agent social (col·lectius, moviments...) en els casos que coneixem a la ciutat de Barcelona, quasi sempre han estat fruit d'una lluita i d'un 'mesurar les forces amb l'administració' quan no directament d'actes de desobediència. Per tant, tot acord final és fruit d'un equilibri de forces i com això cal analitzar-lo" i remarca que "el conflicte es pot donar directament amb l'agent amb el qual es negocia o per causa que un fet determinat 'extern' obligui a replantejar les polítiques municipals en aquest aspecte (l'efecte Can Vies va modificar algunes negociacions que l'ajuntament tenia bloquejades o dilatades amb diversos col·lectius a la ciutat per la gestió d'espais o projectes públics, per exemple" i destaca que, "a major autonomia per part dels gestors comunitaris, major grau de responsabilitat alhora de valorar o fer seguiment d'un projecte". Urbano apunta que "els projectes arrelats als barris depenen molt de la salut i la vitalitat dels territoris i la comunitat que els habita per ser projectes realment col·lectius i no acabar segrestats en mans dels tècnics o d'associacions que en facin un ús privatiu" i remarca que "és clau l'equilibri entre el treball tècnic (remunerat o no) i la voluntat política, així s'aconsegueix un projecte social fort que pot parlar de forma horitzontal amb l'administració i dur a bon port dinàmiques conjuntes (público-comunitari)".

Per la seva banda Rubén Martínez Moreno apunta: "Si del que es tracta es de corresponsabilitat, aleshores les necessitats de les comunitats a les quals s'interpel·len han d'estar completament cobertes. I quan dic necessitats cobertes em refereixo a tenir sustent material per als recursos que hi dedicaran en cada cas (temps, infraestructures, utilitats necessaris). Això, entenc, no ha de dependre només de les pròpies comunitats, sinó d'una intervenció institucional que permeti que qualsevol estigui en el mateix punt de sortida per a poder ser corresponsable. Ser corresponsable no depèn de la lliure elecció de cadascú, sinó de la situació econòmica, cultural i social en la qual una persona o una comunitat es troba. Em temo que si ho pensem d'altra manera,

estarem enfront d'uns mecanismes excloents" i subratlla la necessitat "d'un nou disseny institucional i una distribució no només de les responsabilitats, sinó també de la presa de decisions i capacitat executiva; és a dir: una distribució efectiva del poder".

Nicolás Barbieri incideix en que "el govern de la cultura (dels espais, de les comunitats) és un problema dels ajuntaments, però no només dels ajuntaments" i exposa que cal "recuperar les institucions polítiques (i la seva autonomia), reconeixent i reforçant la seva interdependència entre administracions i agents culturals, però fonamentalment amb "altres" institucions: impulsades per persones i col·lectius d'àmbits diversos".

Maria Antònia Ferragut explica que "ara estem buscant noves maneres de gestionar la cultura i no sortim del cercle en què estem ficats. Els gestors públic i els agents independents no tenim un projecte conjunt i no acabem de trobar punts comuns. Cal deconstruir la cultura: desfer analíticament els elements que constitueixen l'estructura conceptual, no pas amb la intenció de destruir; sinó amb l'objectiu de crear-ne noves versions". Com fer-ho? Canviant dinàmiques. "L'administració es manté en zona de confort, generant programació cultural i no pas cultura, i d'una manera piramidal i centralitzadora, basant-se en criteris de selecció personals, generalistes i mancats de risc. I per un altre costat, no existeix un teixit potent autònom i cohesionat de creadors i programadors independents, cosa que fomenta la solitud del creador i l'inevitable apropament a l'administració de manera protectora i dependent que limita els projectes més arriscats i novedosos". Ferragut proposa "trencar amb la subordinació que s'ha creat entre la cultura i l'ens públic" i remarca que "l'error és voler gestionar la cultura des de l'àmbit de l'administració", perquè "caldria que la cultura evolucionés per ella mateixa, sense encotillaments ni directrius polítiques o administratives". A més, indica que "l'administració hauria de posar èmfasi en el treball en l'àmbit de l'educació, invertint en intangibles (I+D, continguts, formació i xarxes), cedint part del control i responsabilitat, fomentant la col·laboració, la coproducció i distribuint els recursos per tal que els col·lectius els gestionin". Quins són els punts pendents? "Cal consolidar el teixit cultural mitjançant mecanismes que afavoreixin l'autonomia i la sostenibilitat dels creadors i agents culturals i on les polítiques comencin per les persones (treballadors públics, ciutadans, creadors i associacions) i no pas pels projectes o per les estructures ja existents, anant cap a una cultura feta i liderada per tots".

Com ha d'evolucionar la figura del gestor cultural? Ferragut considera que "del gestor cultural caldria passar al facilitador cultural, que treballaria per desenvolupar o reforçar el potencial dels ciutadans o actors culturals a nivell individual o grupal. Un orientador que ajudaria a aconseguir objectius i que se centraria més en el procés, en com es podrien fer les coses més que no pas en el contingut de les mateixes, que aniria a càrrec de la ciutadania i dels creadors".

La gestió públic-comuna

Dins del segon bloc, Enric Senabre es pregunta si és viable una gestió híbrida de recursos entre models públics i models oberts. Posa l'exemple del crowdfunding i remarca que aquest enfocament "pagat entre tothom, gaudit entre tothom i també avaluat entre tots" hauria d'aplicar-se a altres vies de finançament o assignació de recursos públics. Com a valors en destaca "la transparència, obertura i co-responsabilitat". Senabre destaca que "hi ha interès i terreny per explorar fórmules pilot que integrin el crowdfunding obert en la gestió municipal de recursos, amb models potencialment efectius per a l'assignació participada de diners (també de recursos no monetaris), i amb derivades com les dades obertes, o la formació en funció de necessitats detectades. Fórmules on, com a novetat, la societat civil confirmi amb les seves aportacions que hi ha valor i interès en tal o qual iniciativa, i contribueixi així a canalitzar-ne recursos". Què aporta això? "Que es puguin fer crides i seleccions de projectes que més tard es cofinançaran, multiplicant per dos les aportacions ciutadanes gràcies a una borsa de 'capital llavor' de fons públic i/o privat". Quins obstacles hi veu Senabre, fins al moment? "Cal educar més amb bones pràctiques i exemples, a gestors i creadors i preparar les administracions per jugar un rol actiu no només en gestionar models híbrids, sinó també valors procomuns".

Jesús Carrillo contextualitza afegint que "el model d'institució cultural i artística que es va configurar i va créixer en l'estat espanyol des de finals dels 80 passa per una profunda crisi". Les urpes del neoliberalisme, la bombolla immobiliària i la promoció d'una indústria turística que poc tenia a veure amb la cultura, sumat a la supeditació de la cultura al finançament vingut de grans corporacions ha desdibuixat les línies bàsiques d'acció cultural. "Quan la bombolla especulativa va petar, la fragilitat d'aquest sistema de dependència es va fer evident. Moltes de les infraestructures culturals veuen perillar la seva continuïtat en el nou context d'austeritat, davant la indiferència o l'escassa reacció de l'opinió pública. Paradoxalment, no obstant això, mai abans hi havia hagut una massa social tan àmplia i intensament implicada en els processos culturals". Com revertir aquesta fragilitat? "Cal un procés de renovació interna i una renegociació radical dels seus principis i estructures de funcionament, que impliqui

mecanismes de transparència, participació i corresponsabilitat entre els diferents agents socials, obrint un debat sobre els rols de la cultura dins del procés de construcció democràtica”, exposa.

Helena Ojeda, també dins del debat sobre la gestió públic-comuna, parteix de la pregunta: ¿existeix la gestió públic comuna de la cultura? per fer una hipòtesi. “Proposo prendre com a punt de partida l’afirmació que el que sí que existeixen són els fets culturals gestats en el si d’una comunitat de referència, per la qual cosa neixen amb l’essència o propietat públic-comuna. Aquí dubto de si es reconeix aquest origen i, si es fa, com, qui i en quin grau” i apunta l’opinió que “no ha de pre-existir un format de gestió públic-comuna. Apostaria, doncs, per no dedicar molta energia a pensar, dir i prescriure un model, ja que corre el risc de no ser transferible o vàlid per a les realitats diverses un cop dissenyat”.

La planificació estratègica

“Molts models de govern local s’han llançat a l’argumentació de la cultura com a motor de desenvolupament econòmic i es troben molt còmodes amb aquest discurs que només la contempla com a consum”, denuncia José Ramon Insa Alba, en el tercer bloc de debat sobre planificació estratègica. “Però posar la cultura en l’òrbita del mercat -afegeix- és garantir que sigui d’un sol ús; descartable. És col·locar-la sota l’òrbita del pensament dominant que impedeix els acostaments humans”, diu Insa Alba. “Sembla que la cultura ja no pot gaudir-se si no compleix amb les paranoies de rentabilitat, de salvació, de modernitat, de col·locació en el mapa... És a dir, si no és útil per als discursos polítics o comercials”, remarca Insa Alba, que es pregunta si hauríem de deixar de planificar-la o, com a mínim, “desarticlar les formes conegudes, per aconseguir una veritable capil·laritat, un comunitarisme cultural”.

Categories: Debat 2014

Categories: Interacció: debats

Categories: Activitats Interacció

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: participació cultural

Tags: valor públic de la cultura

- [2]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2014/politiques-culturals>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/basaganavl>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/5552>